

VALTIOVARAINVALIOKUNNAN MIETINTÖ 15/1997 vp

Hallituksen esitys laeiksi alkoholi- ja alkoholijuomaverosta annetun lain ja valmisteverotuslain 18 §:n muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 12 päivänä syyskuuta 1997 lähettänyt valtiovarainvaliokunnan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen 105/1997 vp.

Jaostokäsittely

Asia on valmisteltu valtiovarainvaliokunnan verojaostossa.

Asiantuntijat

Verojaostossa ovat olleet kuultavina

- finanssineuvos Irmeli Virtaranta, valtiovarainministeriö
- neuvotteleva virkamies Kari Paaso, sosiaali- ja terveysministeriö

- tullisihteeri Leo Parkkonen, Tullihallitus
- erikoistutkija Esa Österberg, Stakesin Alkoholipoliittinen yksikkö
- toimitusjohtaja Osmo Laine, Päivittäistavara-kauppa ry
- toimitusjohtaja Risto Saarinen, Panimo- ja virvoitusjuomateollisuusliitto ry
- toiminnanjohtaja Pekka Kääriäinen, Pienpanimoliitto ry
- puheenjohtaja Risto Hallman, Suomen viiniryttäjät ry
- varatoimitusjohtaja Veikko Kasurinen, Alko-Yhtiöt.

HALLITUKSEN ESITYS

Alkoholiverotus uudistettiin kokonaisuudessaan Euroopan yhteisöjen lainsäädännön mukaiseksi Suomen tullessa EU:n jäseneksi vuoden 1995 alussa. Tämän jälkeen alkoholijuomien verot ovat säilyneet muuttamattomina.

Hallitus ehdottaa, että viinien ja välituotteiden valmisteveroa alennetaan keskimäärin 17 prosentilla. Enintään 5,5 tilavuusprosenttia alkoholia sisältävien juomien veroa ei ehdoteta alennettavaksi. Viinien määritelmää ehdotetaan laajennettavaksi siten, että se kattaa myös sellaiset käymisteitse valmistetut miedot juomat, joiden alkoholipitoisuus on yli 1,2 mutta enintään 5,5 tilavuusprosenttia siinäkin tapauksessa, että ne sisältävät lisättyä alkoholia.

Valmisteverotuslakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että toisesta Euroopan unionin jäsenmaasta Suomeen saapuvan matkustajan mukanaan verottomasti tuomien alkoholijuomien määrällisiä rajoituksia väljennetään. Toisesta EU-jäsenvaltiosta saapuva matkustaja voisi ehdotuksen mukaan tuoda maahan verotta mukanaan samanaikaisesti yhden litran väkevää alkoholijuomaa ja kolme litraa välituotteita, jollaisiksi katsotaan tislattut väkevät alkoholijuomat ja aperitiivit, jotka ovat viini- tai alkoholipohjaisia ja joiden alkoholipitoisuus on enintään 22 tilavuusprosenttia, sekä kuohuvat ja väkevät viinit. Tällä hetkellä sanotut määrät ovat vaihtoehtoisia.

Kolmansista maista saapuvien matkustajien tuomisia koskevia säännöksiä ei ehdoteta muutettavaksi, joten edellä tarkoitetut alkoholijuo-

mat ovat edelleen vaihtoehtoisia yhteisölainsäädännön mukaisesti.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Hallituksen esityksessä ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa hallituksen esitykseen sisältyvien lakiehdotusten hyväksymistä sellaisinaan.

Koska matkustajan oikeuksia verottomiin alkoholijuomatuomisiin joudutaan Suomen EU:n jäsenyyttä koskevan liittymissopimuksen yhteydessä tehtyjen ratkaisujen johdosta tulevaisuudessa väljentämään nykyisestä, on valiokunnan mielestä tarkoituksenmukaista, että samanaikaisesti alkoholijuomaveroa alennetaan. Valiokunta yhtyy siten tätä koskevaan hallituksen esityksen sisältämään kannanottoon ja toteaa, että nyt toteutettava muutos, jossa väljennetään matkustajatuomisten määrällisiä rajoituksia sekä alennetaan viinien ja välituotteiden verotusta, on ensimmäinen vaihe tässä sopeuttamisessa.

Valiokunta toteaa, että kolmansista maista tapahtuvan matkustajatuonnin osalta olisi voitava myös tulevaisuudessa soveltaa erilaisia määryksiä kuin toisista EU-maista tapahtuvan tuonnin osalta. Valiokunta katsoo, että hallituksen on kansallisen lainsäädännön lisäksi toimitava aktiivisesti myös EU:n puitteissa tämän mahdollistamiseksi.

Alkoholijuomien verot ja siten myös hintataso ovat Ruotsin ohella Suomessa selvästi EU-maiden korkeimmat. Tätä on perusteltu toisaalta alkoholipoliittikkamme perustavoitteena pidetyllä pyrkimyksellä alkoholista aiheutuvien haittojen ehkäisemiseen sekä toisaalta myös valtion verotulojen keräämistavoitteella. Valiokunnan mielestä alkoholia koskevissa ratkaisuissa tulisi nykyistä paremmin ottaa huomioon sosiaalipoliittisten seikkojen lisäksi taloudelliset näkökohdat ja työllisyysvaikutukset.

Valiokunnan mielestä alkoholiverotuksen

taso on pyrittävä määrittelemään siten, ettei verojärjestelmä aiheuta harmaata taloutta eikä myöskään aiheuta aukkoja verotulojen kertymään. Valiokunta kuitenkin samalla toteaa, että alkoholipoliittiselle päätöksentekolle asetettavat vaatimukset ovat osin keskenään ristiriitaisia. Osin ratkaisut ovat myös sellaisia, että ne edellyttävät EU-säännösten muuttamista. Suomen tavoitteena tulee olla, että alkoholiverotuksen kehittämässä EU:ssa päätöksenteossa minimiverotuksen pohjalta otettaisiin huomioon alkoholinkulutuksen aiheuttamat sosiaali- ja terveystaloudelliset haitat. Valiokunnan mielestä hallituksen tulee olla asiassa aktiivinen. Valiokunta myöskin katsoo, että hallituksen tulee toimia siten, että Suomi sopeutetaan vähitellen eikä vasta tulevaisuudessa yhdellä kertaa tai aivan lyhyellä ajalla EU:n yhteisesti päättämään alkoholipoliittikkaan ja alkoholiverotukseen.

Valiokunta toteaa, että sosiaali- ja terveystaloudelliset ministeriö on asettanut epävirallisen työryhmän seuraamaan alkoholipoliittikkamme vaikutuksia, pitämään yhteyksiä eri osapuoliin sekä suunnittelemaan tulevia toimia. Työryhmässä on edustus sosiaali- ja terveystaloudellisten ministeriöistä, valtiovarain-, sisäasiain-, liikenne- sekä kauppa- ja teollisuusministeriöistä. Työryhmä valmisteluttaa parhaillaan kokonaisselvitystä alkoholihintatason alentamisen yhteiskunnallisista vaikutuksista. Selvityksen pitäisi valmistua helmikuun 1998 loppuun mennessä. Työryhmä tekee parhaillaan myös erilliselvitystä, jossa selvitetään eräitä ns. tilaviinien ja pienpanimotuotteiden valmistukseen ja myyntiin liittyviä seikkoja. Valiokunta toteaa, että siinä yhteydessä on vähennettävä nykyistä aiheutonta byrokratiaa ja mahdollistettava myös matkailuelinkeinoja palvelevat vähittäismyyntiajat esimerkiksi sallimalla sunnuntai- myynti.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella valiokunta kunnioittaen ehdottaa,

että lakiehdotukset hyväksytään muuttamattomina.

Helsingissä 3 päivänä lokakuuta 1997

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Mauri Pekkarinen /kesk
 vpj. Kari Rajamäki /sd
 jäs. Ulla Anttila /vihr
 Pirjo Riitta Antvuori /kok
 Asko Apukka /vas
 Timo Ihamäki /kok
 Bjarne Kallis /skl
 Timo Laaksonen /vas
 Reijo Laitinen /sd
 Markku Lehtosaari /kesk
 Håkan Malm /r

Mats Nyby /sd
 Virpa Puisto /sd
 Maija Rask /sd
 Anssi Rauramo /kok
 Oiva Savela /kok
 Marja-Liisa Tykkyläinen /sd
 Jukka Vihriälä /kesk
 vjäs. Hannu Kemppainen /kesk
 Matti Saarinen /sd
 Markku Vuorensola /kesk.

VASTALAUSE

Hallituksen esityksessä 105/1997 vp alkoholi- ja alkoholijuomaverosta annetun lain ja valmisteverotuslain muuttamiseksi, hallitus esittää alkoholiveron alentamista ja verovapaiden matkustajatuomisten määrän nostamista.

Hallitus perustelee alkoholiveron alennusta viinien osalta sillä, että matkustajien verovapaan tuonnin rajat tulevat nousemaan rajusti vuonna 2004 ja alkoholiveron alennus olisi sopeutumista tähän. Verovapaiden matkustajatuomisten määrän korottamista hallitus perustelee sopimuksella, jonka mukaan Suomi on asteittain sitoutunut nostamaan verovapaiden matkustajatuomisten määrää EU:n tasolle vuoden 2003 loppuun mennessä.

Todettakoon kuitenkin, että jokainen EU-jäsenmaa saa vapaasti päättää omasta alkoholiverostaan.

Matkustajatuomisten määrän nostamiseen olemme sen sijaan sitoutuneet, mutta itse saamme päättää, miten se tapahtuu. Mitään tarvetta

taikka vaatimusta veronalennukseen ei sen sijaan ole olemassa.

Kuten hallituksen esityksestä käy ilmi, esityksen vaikutukset jäänevät aika pieniksi. Matkat ulkomaille matkustajatuomisten takia eivät lisäännä, mutta niitä tuodaan hieman enemmän kuin aikaisemmin. Viinin hintajouston mukaan kotimainen kulutus ja terveydelliset haitat kasvavat jonkin verran. Valtion talouteen hallituksen esityksen vaikutus on kaikkein suurin. Valtio menettää lähes 100 miljoonaa markkaa samanaikaisesti, kun kulutuksen kasvusta syntyneet kustannukset kasvavat.

Mietinnössä on mielestämme kiinnitetty huomiota kahteen tärkeään kysymykseen. Toinen koskee direktiivin alkoholiveron minimitasoa, jota Suomen tulee aktiivisesti EU:ssa ajaa ja toinen koskee mahdollisuutta jatkossakin säilyttää erilaisia määräyksiä EU:n ulkopuolelta tulevien verovapaiden matkustajatuomisten määrästä.

Suurin uhka Suomen alkoholipolitiikalle tulee

kiistatta Baltian maista ja Venäjältä, jossa viinan ja viinien hinta on ja tulee olemaan huomattavasti alempi kuin EU-Suomessa. Tähän ei alkoholiveron alentaminen auta.

Kun hallituksen esitys alkoholiveron alentamisesta johtaa tulojen menettämiseen ja kustannusten kasvamiseen, esitystä ei pidä hyväksyä.

Järkevämpää olisi ollut esittää pientä korotusta, joka olisi lisännyt valtion tuloja ja vähentänyt kustannuksia kulutuksen laskun ansiosta.

Edellä olevan perusteella ehdotamme

että hallituksen esityksen 1. lakiehdotus hylätään.

Helsingissä 3 päivänä lokakuuta 1997

Bjarne Kallis /skl
Hannu Kemppainen /kesk
Jukka Vihriälä /kesk
Markku Vuorensola /kesk

Oiva Savela /kok
Markku Lehtosaari /kesk
Mauri Pekkarinen /kesk.